

Colaborări

Cele sfinte

«E pace-n cer și pe pământ»

Versul prin care încep aceste rânduri este cuprins într-o poezie de George Coșbuc. Este o poezie aproape uitată – ca și poetul însuși – intitulată „La Paști”. Scrisă cu circa 125 de ani în urmă, unora li se va părea ciudată chiar și prin titlu, ca să nu mai vorbesc de numele volumului, apărut în 1896, din care poziția face parte: „Fire de tort”. Mai întâi, odată cu pierderea simțului limbii române, unii se întreabă dacă nu ar fi fost corect „De Paște” în loc de „La Paști”. Ar fi fost corect, numai că în graiul ardelenesc sărbătoarea Învierii Domnului se cheamă „Paști” și nu „Paște”. Sunt corecte ambele forme, iar în limbile romanice avem corespondente pentru amândouă. În franceză se zice Pacques (la plural, adică „Paști”), iar în italiană se zice Pasqua (la singular, adică „Paște”). În românește, sunt acceptate ambele forme, de singular și de plural. În al doilea rând, un eveniment, în țara „binecuvântată între toate de Domnul pe pământ” (cum numea Bălcescu Țara Ardealului), nu se petrece „de” sau „pe”, ci „la” sau „în”. Prin urmare, se zicea demult și se mai zice încă astăzi „La Paști”, care cad în acest an „în” 5 mai și nu „pe” 5 mai. Iar volumul care găzduiește poezia devine pentru unii „Felii de tort”, fiindcă, în mintea lor, „Fire de tort” nu ar avea sens. Numai că tortul este o țesătură, o pânză de in ori de cânepă, lucrată în casă, la război, și vine din latinescul tortus, legat de verbul torquere, din care am moștenit românescul „a toarce”. Astfel, „tortul” și „a toarce” sunt cuvinte ajunse în românește din limba latină, după aproape două milenii de folosire aici, la Dunăre și la Carpați.

Cespun versurile lui Coșbuc? Vorbesc simplu despre venirea primăverii, cu ciripit de păsări, cu cer însoțit, cu arbori în floare și cu pace în întreaga fire. După aceste „generalități”, vine particularizarea prin mijlocirea unui sat, animat de creștinii porniți din vale, câte doi, salutându-se creștinește, ca de Învierie, cu fețele lor arse de soarele muncii. Pe drumul acesta spre locașul sfânt, pomii își pleacă frunțile, iar oamenii aud în adierea vântului „glasul celor din morminte”, ridicăți înspre „Duhul Sfânt” care se pogoară spre pământ. În liniștea solemnă de afară nu se

aude decât cântarea „în stihuri” a preotului din altar și dangătul clopotelor, cântând și ele, dar nu oricum, fiindcă, de fapt, „râd a drag și plâng a jale” în același timp. Drumul din vale spre deal este unul inițiativ, el conducând înspre biserică, adică spre înalțuri, de unde vine mântuirea, prin victoria vieții veșnice, „cu moartea pe moarte călcând”. Pe deal fiind, oamenii indefiniți, venind din vale, se individualizează, adică devin neveste tinere, fete, bătrâni, „câte-o bătrână cu micul ei nepot de mână”. Cea din urmă strofă este închinată maternității divine și umane, „mamei micilor copile”, adică Preacuratei sau „Vergurei Maria”, care-și plânge „copilul dorit” și care este îndemnată să rădă, fiindcă „la Paști” simțim cum viața învinge moartea.

Poezia a fost introdusă, la un moment dat, în programa școlară, la una dintre clasele mici, dar azi se aud ecouri de contestare, din moment ce „Occidentul nu mai are nevoie de religie” (?) – după cum pretind voci din înaltul puterii – și din moment ce George Coșbuc a fost un „poet minor și naționalist” – după cum pretind alte voci. Evident, năsăudeanul nu a scris aceste versuri cu intenția de a da la iveală „psalmi” teologico-filosofici, precum Vasile Voiculescu în volumul „În Grădina Ghetsemani” sau ca Tudor Arghezi, cel care oscila între „credință” și „tăgădă” sau care voia să urle „Estel!”. Coșbuc publica „La Paști” în anul 1896, când peste 90% dintre români erau truditori ai pământului, țărani, oameni legați de agricultură și când, se pare, mai puțin de jumătate dintre români știau să scrie și să citească. George Coșbuc nu scria poezii pentru elita noastră intelectuală, nici pentru critica literară și nici pentru a rămâne el celebru în posteritate. Coșbuc a fost un poet-luptător, un poeta vates, un fel de profet pentru poporul său, care se afla în epoca genezei unității sale politice, a construcției statului național unitar. Pentru a desăvârși educația aceasta a națiunii, la finele secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, preoții erau adevărați învățători, transmițători de mesaje duminicale, după terminarea slujbelor. Poezia „La Paști” era menită unui asemenea mesaj de îmbărbătare către popor, de transmitere a atmosferei de sărbătoare, de însuflețire întru rugăciune, armonie, iertare și speranță.

Altminteri, ar fi greșit să credem că „La Paști” este o poezie facilă, ocazională ori de conjunctură. Ea se altoiește bine pe tradiția poeziei românești matu-

re, are elemente de pastel, de invocație și de rugăciune, dar și de meditație. Observația lui Lucian Blaga din „Spațiul mioritic” privind apartenența românilor la „relieful” natural și sufletesc ponderat, la succesiunea deal-vale sau la alternanța dintre spațiul cosmic și spațiul teluric – ilustrată magistral de Mihai Eminescu în „Luceafărul” și în alte creații, dar adecvată și altora – nu-i este străină nici lui George Coșbuc. Oamenii din sat, din baștină, din legătura lor cu munca cotidiană și cu pământul pornesc spre deal, se duc dinspre vale spre deal, ca să ajungă în înaltul bisericii, la întâlnirea cu Dumnezeu, veghetor din ceruri și trimițător al Duhului Sfânt. La Paști, oamenii se ridică spre cer, iar Duhul Sfânt se pogoară spre pământ, adică spre oameni, într-o învăluire de trecător și de etern, de perisabil și de nemuritor, de trup și de duh, de moarte și de viață, întru biruința Învierii. Treimea cea nedespărțită este prezentă peste tot în această poezie a lui George Coșbuc, terminată cu o imagine de icoană țărănească pe sticlă a Fecioarei, care-și plânge câținel Fiul răstignit și prinde a zâmbi de minunea Învierii Lui. Paștile lui George Coșbuc nu sunt pentru teologi din umbră de scriptorii, nici pentru filosofi sofisticăți și nici pentru literați erudiți și pretențioși. Ele sunt pentru oameni între oameni, pentru truditorii gleei, cu mâini bătătorite de munca de peste săptămână, de coarnele plugului sau de secera făcătoare de snopi, dar pentru oameni cu fețe luminate de har duminica, la intrarea sfioasă pe ușa bisericii.

Se poate ca astăzi, în era digitală și cosmică, să credem că nu mai este nevoie de astfel de versuri simple, nici de înălțare, nici de curățenie sufletească, ca și cum noi, oamenii, am fi devenit demiurgi. Nu ar fi o noutate ca unii dintre noi să credem astfel. Au mai crezut și alții, amăgiți de mărirea deșarte și de semeții bezmetice și s-au trezit ca Icar, cu aripile frânte, căzuți în genuni. Sfintele Paști înseamnă multă lumină, cea mai puternică lumină pe care o putem trăi noi, muritorii, în viața aceasta de „umbră și vis”, întru așteptarea obșteștii Învierii. Lumina de Paști nu are legătură cu justiția, cu etica și nici cu politica oamenilor – pentru că acestea se schimbă și se pliază după voia puternicilor zilei –, ci cu dreptatea, cu morala și cu voința divină, aflate sub semnul eternității. Iar în voința aceasta fără început și sfârșit nu este loc pentru invidie, vrajbă, corupție, ură, răzbunare, ci numai pentru iertare, bunătate, bunăvoință, generozitate și iubire. Poezia lui

La Paști

George Coșbuc

*Prin pomi e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare,
Și sălciile-n albă floare -
E pace-n cer și pe pământ.
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.*

*Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se-ntâlnesc în cale
Își zic: "Hristos a Înviat!"
Și râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.*

*Și-un vânt de-abia clătinaător
Șoptește din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!
Și pomii frunțile-și scoboară
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.*

*E liniște. Și din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departă până-n văi străbate -
Și clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag și plâng a jale!
Biserica, pe deal mai sus,*

*E plină astăzi de lumină,
Că-ntreaga lume este plină
De-același gând, din cer adus:
În fapta noastră ni-e soartea
Și viața este tot, nu moartea.*

*Pe deal se suie-ncetșor
Neveste tinere și fete,
Bătrâni cu iarna vieții-n plete;
Și-ncet, în urma tuturor,
Vezi șovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.*

*Ah, iar în minte mi-ai venit
Tu, mama micilor copile!
Eu știu că și-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă -
Sunt Paștile! Nu plânge, mamă!*

Coșbuc exprimă această armonie cerească plutind printre săteni și ne îndeamnă să o primim și să o trăim.

Cât de departe sunt aceste vorbe simple, sculptate parcă în marmură, ale poetului de deșertăciunile zilei, de prefăcătoria fariseilor din fruntea bucatelor, de orgoliul celor care se cred atoateștiutori, care emit sentințe, care se ocărăsc unii pe alții, care dau lecții de conduită, fără să fi construit nimic în viață! Poetul relevă pacea sufletelor simple, de la temelia țării, pacea ostenitorilor gleei, a protagoniștilor muncii tăcute. Este o pace trainică, ne-strămutată, eternă, capabilă să ducă lumea înainte.

Deși poetul vorbește de timpuri arhaice, de țărani și de sate, de biserici pe dealuri, toa-

te acestea nu sunt departe, ci sunt prezente în sufletele noastre, în toată experiența de viață a strămoșilor, depozitată în mințile și inimile noastre. Nu avem decât să știm s-o descifrăm, fiindcă ea există latent. În loc să ne înrăim și să ne înverșunăm, în loc să trezim, prin „corectitudinea politică”, prin neomarxism, prin anarhism și anarhie, grave subiectivisme și să conducem la grave discriminări, la distrugeri de statui și la arderi de cărți, avem datoria de oameni să ne împărțim din „lumina lină” a Învierii, urmând pilda înțelepților și îndemnul „Cuvântului care zidește”.

Hristos a Înviat!

Ioan-Aurel Pop
Articol publicat în ziarul
„Lumina” la 2 mai 2021